

Ya Hu Ve Adem 28

– KENAN KOÇ · 23 Ocak 2017

9-) Ahiret, Kader, Hayır ve Şer

9.1-) Ahiret Alemleri ve Fena-Beka Makamları

İleri ki başlıkta ele alacağımız Kader konusunun felsefi tahliline girmeden önce, hatta bu tahlili sürdürürken ; tekrar değişim - zaman kavramları üstünde ve yaşadığımız alemlerin ve bu alemleri yaşama halinin bizde oluşturduğu şuur sal yansımalarının gerçekliği konusunda irdelemeler yapmak durumundayız. Konunun daha iyi anlaşılması için genel olarak yapıldığı gibi, biz de rüya örneğini verebiliriz.

Rüyalarımızı izlerken, ortada izlediklerimizin maddi karşılığı olabilecek nesnelere yoktur. Rüya gören kişi o sırada başka bir boyuttadır. Her şeyi beyninde ya da ruhta yaşar. Gerçek hayat da rüyadan farksızdır. Rüyadan, daha uzun ve gerçek gibi olan bir rüyaya uyanılır. Öldüğümüzde de bu daha uzun ve gerçek gibi olan dünya hayatı rüyasından uyanıp başka bir aleme kanat açacağız. İşte bunlardan hemen hemen tüm dinler ve metafizik disiplinler bahseder. Ve ölüm ötesi alem de aslında tıpkı rüyaya göre dünyanın daha gerçek olduğunu düşünmemiz gibi belki dünyaya göre daha gerçek bir âlemdir . Ama yine de son tahlilde o âlem de aslında bir rüya aleminden farksızdır. Çünkü unutmayalım ki "Allah'ın vechi dışında her şey helak olmaya mahkumdur."

Yani her şey, ölüm öncesi ya da sonrasına ait düşünebileceğimiz her zamanda, geçiciliğe ve değişime dayalı bir şekilde varlığını sürdürebilir. Zira her oluşta zaman gizlidir. Zaman da değişim demektir. Nitekim ahiret hayatı sonsuz bir hayat olarak tasvir edilir. Ama zamansızlığın olduğu bir hayat değildir. Zamanın sonsuzca aktığı yani yine zaman

içre olan bir hayat tarzıdır. O nedenle İslam'da ve Tasavvufta, mümin, cenneti değil, Allah'ın Zatını ister. Çünkü gerçek anlamda rüya olmayan tek varlık O'dur.

Ancak Allah'ın zatına kavuşmayı istemek, ya da beka makamına erişmek, önce fena makamına ulaşmayı gerektirir. Çünkü Baki olan Allah'ın vechi olduğuna göre, beka, yani bir hal üzere daim olmak, zamansızlığa sahip olmak, değişmemek sadece Allah'ın zatına mahsustur. Yani kişinin kendi benliğini, bilincini yok etmesine bağlıdır. Felsefi olarak da düşünebildiğimiz her var oluş çeşidi ve anı bir değişim barındırmak zorundadır. Bu değişimi algılayarak ancak varlığını bilebilen bilinç, böyle bir algıdan sıyrıldığında kendi varlığını da bilemeyecektir. Aksi hal, var oluş algısından kurtulmamış olduğunu gösterir. Yani bilinç, mutlak anlamda bekayı hiçbir zaman algılayamaz. Buna en büyük engel, kendi

varlığıdır. Burada son derece ironik bir şekilde öyle ilginç bir noktaya geliriz ki, doğrusu, inanırların beka makamı ile kastettikleri şey, felsefi anlamda aslında, inanmayanların öldükten sonra olacağını düşündükleri şeydir. Yani bilincin yok olması hali... O nedenle, "İsteseniz de istemesiniz de Allah'a döndürüleceksiniz." .

Bu noktadan itibaren beka halini biraz daha incelememizde fayda vardır. Açıktır ki; beka hali kulun Mutlak varlık olamayacağı gerçeğinden hareketle, süreklilik arz eden bir hal değildir. Beka, sadece anı daimi ya da Allah'ın zatını müşahade etme halidir. Ancak bu müşahade sonsuza kadar süremez. Yani bekada bir an veya süre, An-ı daim hali, izafi kapasiteyle olabileceği kadar tadılsa da, sonuçta An-ı daim katılmı ya da An-ı daimde yok olma kulun yaratılışı gereği olamayacak bir şeydir. Anı daim sadece Allah için geçerli olan bir zamansızlık boyutu olup, kul sadece o boyutu belirli bir süre o da kendince tadabilir. Çünkü kul, yaratılmış olmanın gereği, zaman içre bir varlıktır. Yani Fahreddün-i İraki'nin dediği gibi, "Allah yolunda fani olan herhangi bir kimse Allah değildir."

Kulun beka makamında yaptığı sadece bir gözlemcilik ya da şahit olma halidir . Vahdet-i şuhut tabiri de, böylesi bir vahdete ancak şahit olunabileceğinden ama vahdete karışıp da vahdet-i vücut olunamayacağından bahseden bir tabirdir. Bu açıdan, uzak doğu dinlerindeki aydınlanma ya da nirvana ile sufizimdeki beka hali aynı gerçeği yansıtır. Aydınlanma da sürekli olan bir hal değildir. Ancak şu var ki, o mertebelere ulaşmış olan kul, belki nerdeyse istediği her an o mertebeye tekrar ulaşabilir. Fakat zihnin ya da bilincin efal âlemine dönüşü kaçınılmazdır.

Şehabuddin Suhreverdi'ye (1155- 1191, Sühreverd, Halep) göre, bu yolculuğun sonunda ruh, yeniden dışa açılma anlamına gelen batı beldelerinde yani maddi alemde şehvet ve arzularla donatılmış bir beden içinde kendini hapsedilmiş olarak bulur. Ama o, asli vatana seyahatini ölmeden önce gerçekleştirmekten, metafizik hakikatleri müşahade etmekten, eşyanın hakikatini bilmekten ve ayrıca maddi nesnelere esaretinden sıyrılır. Nefs temizliğiyle tekrar hürriyetini sağlayıp her istediğinde tekrar bu seyahati gerçekleştirebilme imkanına sahip olmaktan dolayı gerçek sevinci yaşar. Feridun Attar'ın dediği gibi, "O kuşlardır ki ölüm anından önce kafesten kurtulmuşlardır." Zira kuşların

kanatları, bu dünyanın tüm alçaltıcı güçlerine karşı uçuşu, miracı, yükselişi ve nihayet cismani sınırlardan kurtuluşu simgeler.12

9.2-) Mucize, Firavunlaşma, Zati Tecelli ve Dileme Gücü

Fena-beka mertebelerine ulaşan kulda, geçmiş peygamberlerde, evliyalarda veya Uzakdoğu dinlerine mensup yogilerde olduğu gibi, mucize denen olayları gerçekleştirme kudreti görülebilir. Bu gerçek, peygamberimizin şu hadisinde gizlidir: "Şayet Hakkı tam manası ile bilseydiniz, su üzerinde yürürdünüz, dağlar sizinle kayardı."

Burada Hakk'ı tam manasıyla bilme durumuyla, beka hali yani Hakk'ın varlığında fani olup O'nunla beka bulma idraki kastedilir. Bundan dolayı beka halinde hem afak hem de enfüste yani

batni ve zahiri âlemlerde icat ve yok etme konularında her şeye karşı bir tasarruf halinde olduğu belirtilir. Dolayısıyla bu tasarruf, zihni ya da manevi planda, bir deyişle erenin hayal âleminde kalmayıp, ortak olarak müşahade ettiğimiz fiili alemde de kendini gösterir. Ancak hemen şunu da söyleyebiliriz ki geçmişte ve hatta günümüzde, ruhi kudretini güçlendirip bazı olağan üstü gayri tabi olaylar ortaya koymalarına rağmen ahlaki bir olgunluğa erişememiş kişiler de mevcut olagelmektedir. Böyle kişilere Allah, varlığının açık zuhur yeri olarak varlık vermiştir. Ancak, kişi bu varlığı kendisine mal etme gafletine düşmüş, daha doğrusu iddiası bu yönde olmuş ve firavunun "Ben sizin yüce Rabbinizim"(79/24) demesine benzer olarak, firavunlaşmıştır. Kur'an'da bu gidişe yönelik olarak insan uyarılır ve "Nefse, ancak hak ettiği kadarını veriniz." denir.

Nefse hak ettiği kadarını vermek, onu tüm isteklerinden mahrum etmek değildir. Kulun istemediği bir şey, Allah'ın rızasına uygun sanılsa bile, bu şeyi değiştirmeye çalışmak Allah'ın isteğine muhalif olmak demek değildir. Çünkü hakikatte her şey ve olay, her şeyi ve olayı var kılan Allah'ın rızasındandır. Bu takdirde kulun istemediği bir şeyin olmaması da Allah'ın rızasıyla olacaktır. Zira tecelli iki türlüdür: biri mukaddes zatın, diğeri de isimler ve sıfatların tecellileridir. Zatın tecellisi, kuvveti ve tecelliye mahzar olanı istilası nedeniyle kaldırılamaz. Ve hükmünden kaçılmaz. Ancak isimler ve sıfatların tecellilerinden, örneğin kahr tecellisinden lütuf tecellisiyle kaçılabilir. Bu kaçışta "Allah'ım senden sana sığınırım" veya "seninle sana sığınırım" sözünün inceliği vardır. Zira O'ndan O'na kaçmaktan başka yol yoktur. Dolayısıyla her kaçış, son tahlilde Allah'a olacağından, meşrudur.

Tecellinin direkt zattan olup olamayacağı, tecelli denen şeyin aslında zati değil, ister istemez sıfatı olduğu düşünülebilir. Bu durumda kul, her kaçışta meşru bir kaçışı ve her dileğinde meşru bir dileği gerçekleştirme çabasını gösteriyor olur. Ancak şu da bir

gerçektir ki, Kur'an'da da bildirildiği gibi, Sünnetullahta Allah'ın sınırları vardır. Bu sınırları aşacak istekler hüsrandan başka bir şey getirmez. İşte bu sınırlara uyma zorunluluğu, bir yerde tasavvufi düşüncede zati tecellilere uyma zorunluluğu olarak anlatılır. Yoksa tecellinin belki de mutlak olarak zati olmasından değildir. Ama şu da söylenebilir ki sünnetullahın sınırları, bir başka sıfatla ortadan kaldırılacak bir sıfatı tecelli de olamayacağından, belki de bu sınırlar, gerçekten zati tecellilerdir ki doğrusunu Allah bilir. Bizim bileceğimiz ve pratik haline getireceğimiz şey, sınırlar zati tecelliyle çizilmiş olsun ya da olmasın, sınırları aşmaya çalışmanın sakıncalı olduğunu kavramaktan ibarettir.